

102. VARĀH. BRH. S. 40, 1. 10. fg. 42, 9. BRH. 23 (21), 7. 27 (25), 22. fgg. LAGHÚ. 1, 12 in Ind. St. 2, 280. BHĀG. P. 5, 21, 5. MĀRK. P. 58, 77. Verz. d. Oxf. H. 97, b, 32. — c) ein best. Kraut H. an. MED. *Boerhavia procumbens* NIGH. PR. = मदन BHAR. zu AK. nach ÇKDR. — d) = काल, कालिक UNĀDIR. im SĀMNSHIPTAS. nach ÇKDR. — e) = मयक्रायणामास SĀRASUNDARĪ im ÇKDR. — 2) f. झाँ ein best. Strauch, = झलिपत्रिका RĪGĀN. im ÇKDR. — Der Form nach liesse sich das Wort leicht auf वृश् zurückführen, aber die Bed. liegt zu weit ab. — Vgl. पत्र.

वृश्चिकपत्रिका f. eine best. Pflanze, = पूतिका ÇĀNDAM. im ÇKDR. — Vgl. झलिपत्रिका.

वृश्चिकर्णी f. *Salvinia cucullata* Roxb. (आखकर्णी d. i. आखु) RĪGĀN. im ÇKDR. — Vgl. वृषकर्णी, वृषपर्णी.

वृश्चिकाली f. *Tragia involucrata* (ihre Haare stechen wie die der Nessel) RATNAM. 69. SUÇA. 1, 137, 6. 138, 13. 143, 18. 157, 16.

वृश्चिकेश (वृश्चिक + ईश) m. der über den Scorpion im Thierkreise herrschende Planet d. i. Mercur VARĀH. BRH. 5, 3.

वृश्चिकी f. = वृश्चिकाली RATNAM. im ÇKDR.

वृश्चिक m. eine best. Pflanze SUÇA. 2, 416, 12. 531, 4.

वृश्चोर m. eine weiss blühende पुनर्नवा RATNAM. im ÇKDR.

1. वृष 1) m. P. 6, 1, 203. = वृषन्; in der älteren Sprache nur am Ende eines comp.: एक° bis दश° AV. 5, 16, 1. fgg. मयवृषं Hengst ÇAT. BR. 14, 4, 2, 8. a) Mann, Gatte: स्ववृषं या परित्यज्य पर्वषे वृषायते KĀÇIKH. 40, 93 (nach AUFRECHT). — b) Stier AK. 2, 9, 59. 3, 4, 20, 222. TRIK. 1, 1, 49. 2, 9, 19. H. 1256. 47. an. 2, 571. MED. sh. 25. HALĀJ. 2, 108. M. 8, 242. 11, 136. MBH. 13, 3694. R. 3, 22, 18. 5, 11, 3. RAGH. 2, 35. KUMĀRAS. 5, 80. VARĀH. BRH. S. 24, 35. 48, 44. 76. RĪGĀ-TAR. 4, 347. BHĀG. P. 3, 14, 23. 5, 9, 11. HIT. 58, 16. ज्येष्ठवृषा: M. 9, 123. व्रजवृषा: BHĀG. P. 10, 33, 5. त्रिणयनवृषोत्खात MEGH. 53. ad 112. °कृतमुपस्था: BHĀG. P. 4, 1, 24. 9, 18, 9. VARĀH. BRH. S. 15, 2. 68, 31. °दान Verz. d. Oxf. H. 35, a, 36. °मोक्षाय (vgl. वृषोत्सर्ग) 9. म्रञ्च° Bock BHĀG. P. 9, 19, 6. — c) der Stier im Thierkreise AK. 1, 1, 2, 29. H. 116, Schol. H. an. MED. WEBER, Nax. 2, 358, N. 1. VARĀH. BRH. S. 5, 36. 40, 1. 12. 42, 3. BRH. 1, 11. 14. 3, 3. 5, 5. LAGHÚ. 1, 12. 20 in Ind. St. 2, 280. 282. Verz. d. Oxf. H. 40, a, N. 1. °राशि 339, b, 30. WEBER, KRSHNĀG. 224. °भवन VARĀH. BRH. 27 (25), 6. — d) ein getier Mensch (— Bock), = प्रुक्त AK. 3, 4, 22, 229. H. an. MED. in der Erotik Bez. einer der vier Arten von पुरुष (= पुंभेद H. an. MED.): ब्रह्मगुणब्रह्मन्धः शीघ्रकामो नताङ्गः। सकलरुचिरदेहः सत्यवादी वृषो ऽयम्॥ RATIM. im ÇKDR. ein kräftiger Mann ANEKĀTTHAK. im ÇKDR. — e) die Gerechtigkeit oder Tugend als Stier, = धर्म, मुक्त AK. 1, 1, 4, 2. 3, 4, 20, 222. H. 1379. H. an. MED. HALĀJ. 1, 125. वृषो हि भगवान्धर्मस्तस्य यः कुरुते कृतम्। वृषलं तं विडुर्देवाः M. 8, 16. BHĀG. P. 1, 17, 2. 7. 13. 42. 3, 15, 15. MĀRK. P. 5, 21. KĀVYĀD. 2, 322. इमेव व्रतं स्त्रीणामयमेव परा वृषः Pflicht, moralisches Verdienst KĀÇIKH. 4, 30. न च म्रिया विपुष्येत संपुष्येत वृषेण च 60, 2 (beide Stellen nach AUFRECHT). — f) der Beste in seiner Art; gewöhnlich am Ende eines comp. गाणा व्याघ्रादि zu P. 2, 1, 56. AK. 3, 4, 20, 222. H. an. MED. कुरुचेदिवृषो MBH. 2, 1071. राज° 13, 3694. यडु° HARIV. 8088. दैत्य° 12948. रत्तो° 13131. दानव° R. 4, 9, 77. गज° 2, 26, 18. 6, 70, 2. द्विज° BHĀG. P. 3, 23,

10. °वृषो ऽङ्गुलीनाम् so v. a. der Daumen ÇIKSHĀ 43 in Ind. St. 4, 363. पृष्ठे वृषः 8, 259, N. 1. कृन्मणि° BHĀG. P. 3, 28, 25. कलिश्चैव वृषो भूत्वा गवाम् so v. a. sich in den Hauptwürfel verwandelnd MBH. 3, 2259. दीव्याव वृषेण 2260. — g) = वृष्य *Aphrodisiacum* Verz. d. Oxf. H. 303, b, 3. — h) Bez. verschiedener göttlicher Wesen: Vishnu's oder Kṛṣṇa's TRIK. 1, 1, 31. H. Ç. 70. VOP. 5, 27. MBH. 12, 1507. BHĀG. P. 3, 16, 23. Çiva's MBH. 2, 1642. 12, 10372 (zwei Mal neben गोवृष!). 14, 199. Indra's MĀRK. P. 79, 6 (pl.). der Sonne 107, 4. des Liebesgottes ANEKĀTTHAK. im ÇKDR. des Regenten des Karaṇa Kātushpada VARĀH. BRH. S. 99, 5. — i) N. pr. P. 4, 1, 155. VĀRTT. α) des Indra im 11ten Manvantara VP. 268. MĀRK. P. 94, 19. — β) eines Sādhya HARIV. 11537. विष die neuere Ausg. — γ) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBH. 9, 2566. — δ) eines Asura, = वृषभ KĀVYĀD. 2, 322. — ε) eines alten Fürsten MBH. 12, 8263. — ζ) zweier Söhne Kṛṣṇa's BHĀG. P. 10, 61, 13. fg. — η) Bein. Karṇa's MBH. 3, 16995. 17166. 6, 5821. 8, 16. — θ) eines Sohnes des Vṛshasena (वसुषेण ist = कर्ण) und Grosssohnes des Karṇa HARIV. 1710. — ι) eines Jādava und Sohnes des Madhu HARIV. 1896. fg. VP. 418. eines Sohnes des Śrūṅgaja BHĀG. P. 9, 24, 41. — κ) eines der 10 Rosse des Mondes Vṛṣi beim Schol. zu H. 104. — λ) Bez. verschiedener Pflanzen: *Gendarussa vulgaris* oder *Adhadota* AK. 2, 4, 2, 2. H. 1140. H. an. MED. (व्यास fehlerhaft für वास = वासक). *Boerhavia variegata* RATNAM. 157. = रुषभ AK. 2, 4, 4, 4. = मृङ्ग (dass.) H. an. MED. वृष und पवाष KĀÇIKH. 30, 1. — SUÇA. 1, 32, 16. 223, 8. 2, 224, 8. 350, 19. 413, 19. 416, 8. 418, 4. 498, 17. °पत्र ÇĀRṂG. SĀM. 2, 1, 28. — l) N. des 13ten Jahres im 60jährigen Jupiter-Cyclus VARĀH. BRH. S. 8, 33. fg. Verz. d. Oxf. H. 331, b, 5 v. u. — m) eine best. Tempelform VARĀH. BRH. S. 56, 18. 26. ein zum Aufbau eines Hauses besonders zugerechter Platz (वास्तुस्थानभेद MED.); vgl. u. गज 4). — n) Maus oder Ratte AK. 3, 4, 20, 222. H. 1300. H. an. MED. eine auf einer falschen Erklärung von वृषदेश beruhende Bedeutung. — o) = शत्रु Feind ĠĀTĪDH. im ÇKDR. — 2) f. झाँ *Gendarussa vulgaris* oder *Adhadota* HALĀJ. 2, 43. *Salvinia cucullata* Roxb. AK. 2, 4, 2, 6. H. an. MED. *Mucuna pruriens* Hook. H. an. — 3) n. *Myrobalane* AUSH. 101. — Vgl. क्मा° (auch RĪGĀ-TAR. 4, 6), खरी°, गो°, निर्वृष, नील°, पुं°, प्रति°, मधु°, मृका° (in der 1ten Bed. auch RĪGĀ-TAR. 4, 227), 2. वर्ष und वर्षायणि.

2. वृष m. N. pr. fehlerhaft für वृश Ind. St. 3, 212, b.

वृषक 1) m. a) eine best. Pflanze, wohl = वृष SUÇA. 2, 207, 6. — b) N. pr. eines Kriegers, Sohnes eines Fürsten der Gāndhāra, MBH. 1, 6985. 2, 1266. 5, 5808. 6, 3637. 7, 1303. 1305. — 2) f. झाँ N. pr. eines Flusses: वृषकाङ्गया MBH. 6, 343. वृषकाङ्ग (nach WILSON ist das comp. der Name) VP. 184; vgl. वृषसाङ्गया, वृषसाङ्गा. — 3) n. N. eines Saman Ind. St. 3, 237, b.

वृषकर्णी f. eine best. Pflanze, = सुदर्शना RATNAM. 227. — Vgl. वृषपर्णी, वृश्चिकर्णी.

वृषकर्मन् (वृषन्, वृष + क°) 1) adj. Mannesthat verrichtend: Indra RV. 1, 63, 4. 130, 10. wie ein Stier verfahren: Vishnu MBH. 13, 6961. — 2) m. Bez. eines best. über Waffen gesprochenen Zauberspruches R. GORR. 1, 31, 6.